

KENDİMİZİ HESABA ÇEKMEK VE DÜŞÜNMEK

Euzübillâhimineşşeytânirracîm.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

a. Tefekkür Etmek

Elhamdülillâhi rabbi'l-âlemîn ve's-salâtü ve's-selâmü alâ seyyidi'l-evvelîne ve'l-âhirîne muhammedini'l-Mustafâ ve âlihî ve sahibihî ve men tebiahû bi-ihsânin ilâ yevmi'l-cezâ.

Emmâ ba'dü; fa'lemû eyyühe'l-ihvân fe-inne efdale'l-hadîsi kitâbullâh ve efdale'l-hedyi hedyu seyyidinâ Muhammedin sallallahu aleyhi ve sellem. Ve şerre'l-umûri muhdesâtühâ ve külle mühdesetin bid'atün ve külle bid'atin dalâletün ve külle dalâletin ve sahibehâ fi'n-nâr. Ve bi's-senedi'l-muttasılı ile'n-nebiyyi sallallahu aleyhi ve selleme ennehû kâl:

حَقِيقٌ بِالْمَرْءِ أَنْ يَكُونَ لَهُ مَجَالِسٌ يَخْلُو فِيهَا

وَيَذُكُرُ ذُنُوبَهُ فَيَسْتَغْفِرُ اللَّهَ مِنْهَا.

Hakîkun bi'l mer'i en yekûne lehû mecâlisun yahlû fîhâ ve yezkûru zünûbehû fe-yestağfirullâhe minhâ.

Sadaka resûlullâh fî mâ kâl ev kemâ kâl.

Aziz ve muhterem kardeşlerim!

Allah'ın selamı, rahmeti, bereketi üzerinize olsun. Rabbimiz Teâlâ dünya ve âhiretin hayırlarına cümlelerinizi, cümlemizi nail eylesin. Peygamber *sallallâhu aleyhi vesellem* Efendimiz'in hadîs-i şerîflerinden bir demet okuyup izah edip istifade eylemek üzere toplanmış bulunuyoruz.

Bu hadîs-i şerîflerin okunmasına ve dinlenmesine geçmeden önce Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* Efendimiz'e sevgimizin, bağlılığımızın, ümmetliğimizin, saygımızın bir nişanesi olmak üzere ve onun cümle âlinin, ashâbının, etbâının, ahabbâının ve sâir enbiyâ ve mürselînin, cümle evliyâullâhın ve hâssaten ümmeti muhammedin mürşitleri olan sâdât ve meşâyih-i turuk-u aliyemizin ruhlarına hediye olması için, bu diyarları fethedip bize miras bırakmış olan “fatih” ecadımızın, şehitlerin, gazilerin, mücahitlerin ruhlarına hediye olması için, içinde ibadet eylediğimiz, hadis okuduğumuz, ders yaptığımız şu mescidi bina edip yaşatanların, hizmette devam ettirenlerin, kendilerinin ve

geçmişlerinin ruhları için ve nihayet uzaktan ve yakından bu hadîs i şerîfleri dinlemek üzere sevgi, kardeşlik, ahbablık, dini duygu, takvâ, Peygamber Efendimiz'in hadîs i şeriflerine bağlılık, muhabbet dolayısıyla şu hadis meclisine gelmiş olan siz kardeşlerimizin de âhirete göçmüş bütün sevdiklerinin ve yakınlarının ruhlarına hediye olsun diye, yaşayan biz müslümanlar da Rabbimiz'in rızasına uygun ömür sürelim, huzuruna sevdiği, razı olduğu kullar olarak varalım diye bir Fâtihâ-ı şerîfe, üç İhlâs-ı şerîf okuyup öyle başlayalım; buyurun.

Bismillâhirrahmânirrahîm.

Arapça metnini okumuş olduğumuz hadîs-i şerîfi Beyhakî *rahmetullâhi aleyh* rivayet eylemiş. Peygamberimiz *sallallâhu aleyhi ve sellem* hazretleri bu hadîs-i şerîflerinde buyurmuşlar ki;

حَقِيقٌ بِالْمَرْءِ أَنْ يَكُونَ لَهُ مَجَالِسٌ يَخْلُو فِيهَا
وَيَذُكُرُ ذُنُوبَهُ فَيَسْتَغْفِرُ اللَّهُ مِنْهَا .

*Hakîkun bi'l mer'i en yekûne lehû mecâlisun yahlû fîhâ ve yezkûru zünûbehû fe yestağfirullâhe minhâ.*¹

“Kişiyeye tenha bir yerde oturma, günahlarını anma ve onlardan Allah’a tevbe ve istiğfar eylemeye tahsis edilmiş bir takım toplantıları, meclisleri, zamanları olması gerekir. Böyle olması yaraşır, yakışık alır, doğru olur, uygun düşer.”

Bu bize günlük hayatımızı programlama hususunda Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* hazretlerinin vermiş olduğu mühim bir işarettir. Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* hazretleri günümüzün bir zamanını Allah’ın zikrine ayırmamızı istiyor. Kendi günahlarımızı düşünmeyi, tefekküre yönelmemizi ve onlardan tevbe ve istiğfar eylememizi istiyor. Bunu herkesin yanında değil; tenha, sakın, kendi kendini iyice duyup dinleyip düşünebileceği bir yerde yapmasını istiyor.

Müslüman halvette, sakın yalnız tenha bir yerde oturacak. “Yahu ben ömrü nasıl geçiriyorum? Şu yaşa geldim, yaptığım işler

¹ Beyhakî, *Şu'abu'l-îmân*, II, 204-5, r. 733; Münâvî, *Feyzu'l-Kadîr*, III, 396, r. 3751; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, IV, 213, 229, r. 10209, 10293.

doğru mu yanlış mı? Vaktim Cenâb-ı Mevlâm'ın rızasına uygun mu geçiyor, yoksa günahlı işler mi yapıyorum? Benim halim ne olacak? Bundan sonraki ömrümü nasıl geçirmem lazım, neler yapmam uygun olur, günahlardan nasıl kurtulabilirim? Bu günahları bir kere işledim başıma dert açtı, günahı cezayı hak ettim, *ikâba*, azaba uğramaya layık duruma düştüm, bunun için ne yapmam lazım? “Tevbe edeyim, istiğfar edeyim, gözyaşı dökeyim de Rabbim beni affeylesin.” diye düşünmesi, yalvarması, buna zamanını ayırması lazım. Kadın ve erkek her müslümanın, gününün bir vaktini, kendilerini ve bu durumlarını düşünmeye ayırması lazım.

Buna tasavvuf kitaplarında kendisini hesaba çekmek, *muhâsebe-i nefis* yapmak derler. Ticarî hayatta da hesap önemlidir. İnsanın kârını zararını tespit etmesi lazım. Malını kaçâ satması gerektiğini düşünmesi, zarar ediyorsa çaresini araması, kâr etmenin yollarını araştırması lazım. Aksi takdirde ticareti devam etmez, dükkanı kapanır. Alacaklılar gırtlacağına yapışırlar, yakasından tutup silkelerler “ver paramızı” derler. Vermezse başı büyük dertlere girebilir. Dünya hayatında

bile böyle. Bizim de ömrümüz bir sermayedir. Öyle bir sermaye ki başka hiçbir varlıkla telafisi mümkün değil. Gitti mi gider. Bir daha geriye getirilemez.

Kaseti tutuyorsun, basıyorsun, geriye alıyorsun, baştan dinleyebiliyorsun. Ömrün bir anı bile geriye gitmez. Bir geçti mi geçer ve geçiyor da. Biz istesek de istemesek de ömürlerimiz geçiyor. Yaz geliyor, bitiyor. Sonbahar geliyor, kışa çıkıyoruz. Tekrar yazı çıkıyoruz. “Şimdi kış, hava soğuk ama gene güzel günler gelir, yine baharı görürüz.” diye ümit ediyoruz. İçimizden bazı kimseler baharı göremiyor, bazıları yazı göremiyor, bazıları kışa çıkamıyor, bazıları bir dahaki haftaya çıkamıyor. Geçen sene kardeşlerimizden birisi Uzunkum’da tren istasyonunda kazaya uğradı, rahmet-i Rahmân’a kavuştu. Buraya gelmiş, hadis dersi dinlemiş. Giderken âhirette göçüverdi, ne olacağı belli olmuyor.

Bunun için müslümanın *tûl-i emele* düşmemesi gerekiyor. “Ben çok yaşarım, uzun zaman ömür sürerim; yazlar kışlar gelir, seneler geçer, yaşlanırım, ihtiyarlarım ondan sonra hacca giderim, tevbe ederim, ibadet ederim bu günahlarımı telafi ederim.” diye

hesabı uzun yapmaması gerekiyor. Çünkü hemen bitebilir. Ömür ne kadar sürecektir hiç belli değildir. Hemen geçebilir. Genç için de böyle, yaşlı için de böyle. O bakımdan bir kere ömrümüzü güzel planlamalıyız. İkincisi, hatalı bir yolda isek derhal dönmeliyiz. Hattamızı, günahımızı derhal bırakmalıyız. Tevbe etmeliyiz, iyiliğe yönelmeliyiz. Çünkü ne kadar yaşayacağımızı bilmiyoruz, kimse bilmiyor. Yaşla değil, sırayla değil, önceden belli olan bir şey değil.

وَمَا تَدْرِي نَفْسٌ بِأَيِّ أَرْضٍ تَمُوتُ

Ve mâ tedrî nefsun bi eyyi ardin temût. ² “Kişi nerede öleceğini, ne zaman öleceğini bilemez.” Ölüm birden geliverir. Geldiği zaman da bir an ileriye gitmez, bir an geri kalmaz. Bunlar herkesin bildiği basit hakikatler. Basit hakikatler ama insan bir hakikati öğrendikten sonra o hakikatin gereğine göre davranışını düzenlemesi lazım. Mesela baktınız ki bir telde elektrik var, o tele yanaşmazsınız, tutmazsınız. “Burada cereyan varmış, aman elimi çarpar, dokunmayayım.”

² 31/Lokman, 34.

dersiniz. Neden? Çünkü anladınız ki telde cereyan var, cereyan da tehlikeli bir şeydir, dokunmamak lazım. Baktınız ki bir yerde çürük zemin var, çökebilir, etrafını çevirirsiniz, “Aman buradan kamyon geçmesin, araba geçmesin, tekeri batar.” der, tedbir alırsınız. Baktınız bir yerde fazla gürültü patırtı var, kavga başladı, hemen oradan kalkıp gidersiniz. “Nemelazım sandalyeler uçar, masalar kırılır, tabaklar devrilir.” diye endişelenir, çay getirilmişken yudumlamadan kalkar gidersiniz, çünkü tehlike başladı.

Hayatın biteceğini ve ne zaman biteceğinin bilinmediğini biliyoruz, tedbir almıyoruz. Allah’a, doğru düzgün kulluk edemediğimizi görüyoruz, tedbir almıyoruz. Günahlara daldığımızı biliyoruz, görüyoruz, tespit ediyoruz. Hatta kendimizi herkesten iyi biliyoruz; “Bir baltaya sap olamadım, iyi işler yapamadım.” diyoruz, tedbir almıyoruz. Olmaz. Neden olmuyor? İnsanlar umumiyetle çevrelerindeki olayların hızlı akışı içinde oyalanıyorlar, düşünceleri gereken şeyleri düşünmeye fırsat bulamıyorlar.

Sabahleyin erkenden, “Saat sekiz trenini, otobüsünü kaçırmayayım.” diye bir telaş

bir telaş. Düşünmeye vakti kalmıyor, hatta bazen evde gözlüğünü unutuyor insan, cüzdanını unutuyor, kimliğini unutuyor. Neden? Çünkü acele etti, kendisine lazım olan asıl şeyi bile unuttu. Sonradan, “Hay Allah çantamı unutmuşum, cüzdanımı unutmuşum.” diyor. Bir telaş, işe gidiyorsunuz. Adam geliyor karşınıza, patronun yanına çıkıyorsunuz, iş yapıyorsunuz. Yapacağınız faaliyetler sizi meşgul ediyor. Bir de bakıyorsunuz öğle olmuş. Karnınız acıkmaya başlıyor, yemeğe gidiyorsunuz. Derken akşam oluyor, yorulmuş olarak eve gidiyorsunuz. Bu kez de misafir geldi veya misafirlığe gidilecek. “Şu oldu, bu oldu, olacak.” derken o gün geçiyor, düşünmeye fırsat bulamıyorsunuz. Hızlı yaşam, hayat şartları, insanın yapması gereken bir takım faaliyetler, onu birtakım durumlarını düşünüp, tehlikelerini anlayıp sezip de onlara karşı tedbir almaktan alıkoyuyor.

Peygamber Efendimiz *sallallahu aleyhi ve sellem* bunu engelliyor, engelleyecek bir nasihatte bulunuyor. Diyor ki;

“Zamanınızın bir kısmını ayırın, تنها bir yerde durun.”

“Ben tenhada durmam, korkarım. Vaktim olsa, işim olmasa bile tenhada durmam, kahveye giderim.”

Kahveye gidersen televizyonun manzaraları karşısında, arkadaşlarının konuşmasından, gürültüsünden, iskambil oyunundan, kağıt oyunundan hiçbir şey düşünmeye fırsat bulamazsın. Zamane insanları umumiyetle böyle. Düşünmeye zamanları ve fırsatları olmuyor.

“Şöyle تنها bir yerde dur bakalım.”

“Patlarım.”

“Patlamazsın, hiçbir şey olmaz.”

“Yalnızlık yüksek ruhların gıdasıdır.” diyor bir zât. Bir yerde yalnız durmak, yapayalnız kalmak, yüksek ruhların gıdasıdır.

Ne demek?

Mütefekkir insanlar kendi başına kaldığı zaman dış tesirlerden uzak kalır, rahat düşünürler. Bir takım güzel fikirler bulurlar, güzel neticelere ulaşırlar. Onun için düşünmek, İslâm'ın en değer verdiği ibadetlerden, sevaplardan birisidir.

لَا عِبَادَةَ كَالْتَفَكْرِ

*Lâ ibâdete ke't-tefekkür.*³ “Tefekkür gibi ibadet olmaz.” Tefekkürün sevabına ulaştıracak yükseklikte bir başka ibadet olmaz. En sevaplı ibadet tefekkürdür. O halde düşünmeliyiz, tefekkür etmeliyiz. Boş zamanlarımız olmalı. Tenha bir yerde başımızı önümüze eğmeliyiz hatta gözümüzü kapatmalıyız, düşünmeliyiz. Bizim dervişlik dediğimiz yolda böyle çeşitli tefekkürler vardır ki kişi bu tefekkürleri yapsın, gerekli tedbirleri önceden alsın.

Burada da Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri bize bu prensibi tavsiye ediyor.

O halde bugünden itibaren ne yapacağız?

Günümüzün bir zamanını ayıracağız. Sakin bir yerde kimsenin olmadığı bir köşeye çekileceğiz, gözlerimizi kapatacağız. “Ben ne yapıyorum, hayatım nasıl geçiyor, nereden geliyor nereye gidiyor? Yaptığım işler ipe sapa gelen işler mi, boş şeyler mi? Vaktimi nasıl

³ Beyhakî, *Şu'abu'l-îmân*, VI, 358, r. 4326; Taberânî, *el-Mu'cemül-kebîr*, III, 68, r. 2688; Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, II, 38-9, r. 836, 838; Heysemî, *Mecme'u'z-zevâid*, X, 283; Aclûnî, *Keşfu'l-Hafâ*, II, 434, r. 3038.

geçirdim, ne işler yaptım, neler yapmadım? Ne gibi günahlar işledim?” diye, bugünden itibaren bunları düşüneceğiz. Çünkü bu hadisi okuduk, öğrendik.

Duyduğumuz şeyi tatbik etmemiz lazım geldiği için biz de bundan sonra günümüzün müsait bir vaktini kendimizi dinlemeye, düşünmeye, tefekkür etmeye ayıracağız. Hatalarımızı, günahlarımızı düşüneceğiz. Bunun iki büyük faydası var:

Bir, insan düşününce hatalarını görür, bulur. “Hiç farkına varmadan ben şu kabahati işlemişim.” diye, günlük hızlı yaşayışın akışı içinde göremediği hatalarını fark eder. “Filanca adamla bir telefon konuşması yaptım, açtım ağzımı yumdum gözümü, epeyce bir kalbini kırdım. Yapmamam lazımdı. Ticarete şu şöyle oldu, bu böyle oldu, bunu öyle yapmamalıydım.” diye hatalarını hatırlar, tevbe ve istiğfar eder. *Estağfirullâh el-azîm ve etûbü ileyh.* “Yâ Rabbi! Beni affeyle, mağfi-ret eyle, yine hata işledim ama bundan sonra yapmayacağım.” diye geçmiş hata ve günahlarına tevbe eder. İşin ikinci bölümü, bundan sonra o hataya düşmemeye gayret eder. Bir dahaki sefer yine o hatanın kenarına geldiği

zaman, şöyle der: “Geçen sefer ben bu hatayı işledim, şeytana, nefse uydum ama bu sefer bu hatayı yapmayacağım.” Her gün her gün, hatalarını düzelte düzelte, sonunda hatalardan arınmış, olgun, kâmil, temiz bir insan olabilir.

O bakımdan Peygamber Efendimiz *salallahu aleyhi ve sellem*'in bu tavsiyesini hepimiz bir kenara yazalım, aklımızda iyi tutalım. Bundan sonraki ömrümüzde dikkatli davranalım. Tefekkürler ile, tezekkürler ile hatalarımıza pişmanlıklar duyarak, gözyaşı dökerek, tevbe ve istiğfar ederek Allah'tan affımızı dileyelim. Genellikle insanlar hata eder. Hata etmemek kolay bir şey değil. Her zaman, her gün hata eder. Ama iyi niyetli oldu mu, yapmamaya azmetti mi, tevbe ve istiğfar eyledi mi, Allah o hataları affeder, mağfiret eder.

لَا كَبِيرَةَ مَعَ الْإِسْتِغْفَارِ

*Lâ kebîrate mea'l-istiğfâr.*⁴ “Tevbe ve istiğfar edince büyük günah kalmaz.” Silinir,

⁴ Kudâî, *Müsnedü's-Şihâb*, II, 44-45, r. 853; Deylemî, *el-Firdevs*, V, 199, r. 7944; Münâvî, *Feyzu'l-kadîr*, VI, 436, r. 9920; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, IV, 218, r. 10238.

temizlenir, defteri pâk olur. Nasıl kasetten siliyorsun, yeni şey yazıyorsun, onun gibi olur. O bakımdan Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri tevbeye, istiğfara çok teşvik etmiştir. Kendisi de bize işaret buyurmuş ki; “Ben dahi Allah’ın sevgili kulu olduğum halde -yegane üstün makama ermiş, Makâm-ı Mahmûd’u⁵ bulmuş en üstün peygamber, en üstün insan olduğum halde, geçmiş ve gelecek günahlarımın affolunduğuna Rabbim bana âyet-i kerîmeyle garanti verip müjdelemiş olduğu halde- günde yetmiş defa, yüz defa *estağfirullah estağfirullah* diye tevbe ve istiğfar ederim.” diyor.

Peygamber Efendimiz bunca meziyetleriyle tevbe ve istiğfar ediyor. Öyleyse biz de hatalı kul olduğumuzu bilelim. İnsanın kendi huysuzluğunu, kendi arsızlığını, yüzsüzlüğünü, hatasını bilmesi fazilettir. Bir insan kendisini melek gibi bir adam sanırsa; “Benim neyim var, elhamdülillah her şeyim yerli yerinde, tastamam!” gibi düşünürse, o hatadır. Onu bir de komşularına, arkadaşlarına, hanımına sorsunlar, hanımsa beyine sorsunlar,

⁵ 17/İsrâ, 79.

kendisiyle iş münasebetleri sürdüren kimsele-
re sorsunlar, bakalım onlar ne diyecek?

Kimisi diyecek ki; “İyidir, güzeldir, hoş-
tur ama damarına bastın mı, barut gibi olur.
İyidir, hoştur mübarek ama çok uyuşuktur.
İyidir, hoştur mübarek ama filanca tarafa
gelince orada tutamazsın.”

Demek ki herkes seni tam olarak be-
ğenmiyormuş, kusurların varmış. Bir arkada-
şını öfkelenendir, nasıl sana kabahatlerini dökü-
verir. Bir düşmanıyla birazcık söz dalaşına
gir, nasıl senin birçok kusurunu, hatta olma-
yan şeyleri bile sayar döker. O bakımdan bu
hadîs-i şerîfe uygun hareket edelim, bunu
hayatımızın programı içine alalım. Tevbe
edelim, istiğfar edelim. İstiğfar için, tevbe
için zaman ayıralım. Günde en az yüz defa
tevbe edelim, istiğfar edelim.

*Estağfirullâh, estağfirullâh, estağfi-
rullâh* diye sabahleyin evden çıkarken yapa-
cağınız iyi şeyleri düşünün. Akşamleyin eve
geldiğiniz zaman; “Bugün ben ne gibi hayırlı
işler yaptım, ne gibi berbat işler yaptım, ne
gibi hatalar işledim?” diye kendinizi muhase-
beye çekin.

Hız. Ömer *radıyallahu anh* buyurmuş ki;

حَاسِبُوا أَنْفُسَكُمْ قَبْلَ أَنْ تُحَاسَبُوا *Hâsibû enfüsekü*

kable en tühâsebû.⁶ “Hesaba çekilmeden önce siz kendinizi hesaba çekin.” Nasıl olsa insanoğulları kıyamet gününde bir hesaba çekilecek; o hesaba çekilme günü gelmeden önce, ölmeden önce, dünyadayken insanlar kendisini hesaba çeksin.

Kârda mısınız, zararda mısınız?

Onun için eskiden bazı mübarek insanlar, büyük veliler bakkal defteri gibi, tüccarın işletme defteri gibi defter tutarlarmış. Günlerini nasıl geçirdiklerini, günahlarının ne olduğunu, sevaplarının ne olduğunu yazarlarmış. Biz de her akşam şöyle bir kenara çekilip düşünelim, ona göre hatalarımızı bir daha yapmamaya karar verelim. Bu hadîs-i şerîf bize bütün ömrümüz boyunca yapmamız gereken bir şeyi hatırlatmış oldu.

⁶ Tirmizî, “Sıfatü'l-Kıyâme”, 25, r. 2459; İbn Ebî Şeybe, *Mu-sannef*, VII, 96, r. 34459; Begavî, *Şerhu's-sünne*, XV, 309-310, r. 4117; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XVI, 159, r. 44203.

حَقُّ عَلَى كُلِّ مُسْلِمٍ أَنْ يَغْتَسِلَ فِي كُلِّ سَبْعَةِ أَيَّامٍ يَوْمًا
يَغْسِلُ فِيهِ رَأْسَهُ وَجَسَدَهُ.

*Hakkun alâ külli müslimin en yağtesile
fi külli seb'ati eyyâmin yevmen yağsilu fîhi
re'sehu ve cesedehû.*⁷

Ebû Hureyre radiyallâhu anh'den, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in temizlikle ilgili bir tavsiyesi nakledilmiş. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurmuş ki; *Hakkun alâ külli müslimin*. “Her müslümanın üzerine haktır, vazifedir, mecburidir, gereklidir.” *En yağtesile fî külli seb'ati eyyâmin yevmen*. “Her yedi günde bir yıkanması lazım.” *Yağsilu fîhi re'sehû ve cesedehû*. “O günde hem başını hem vücudunu yıkaması gerekir.”

Demek ki Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretleri, Bursa gibi şarıl şarıl suların olmadığı, Adapazarı Sapanca gibi tatlı su göllerinin birikmediği, derelerin şırl şırl akmadığı, yağmurların şakır şakır yağmadığı,

⁷ Buhârî, “Cuma”, 12, r. 896; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, III, 268, r. 5662; Begavî, *Şerhu's-sünne*, II, 166, r. 337; Ebû Nuaym, *Hilyetü'l-evliyâ*, IV, 21; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, VII, 759, r. 21279.

çölün sıcağının hakim olduğu, suyun az bulunduğu yerde bile oranın insanlarına ve kıyamete kadar gelecek bütün müslümanlara, hiç olmazsa haftada bir kez yıkanmanın bir hak, bir mecburiyet, bir gereklilik olduğunu bildiriyor. İnsan haftada bir vücudunu tamamen yıkayacak. Bunu sağlamak için okullarda pazartesi günü oldu mu, öğretmenler temizlik kontrolü yaparlardı; kulağına, tırnağına bakarlardı. Küçükten alıştırmak için böyle şeyler yapılıyor. Bunun kökü, bütün faziletlerimizin aslı dinimizdir.

b. Temizlikte İslam ve Avrupa

Bütün güzel âdetlerimizin aslı esası dinimizdir, imanımızdır. Hepsinin kaynağı orası. Oradan çıkmış, şırıl şırıl akmış, fıskiye gibi fışkırmış, bize kadar gelmiş. Müslüman yedi günde bir başını, vücudunu yıkayacak. Yedi günü geçirmeyecek.

Bin dört yüz sene önce Peygamber *sal-lallahu aleyhi ve sellem* hazretleri suyun kıt olduğu diyarda hadîs-i şerîfiyle bu mecburiyeti bize böylece ifade etmiş.

Peki başkaları ne yapmış?

Avrupa'da Fransa, İngiltere ve sair ülkeler kendilerine medenî diyorlar, biz de öyle

sanıyoruz. Ama medeniyet lafla olmaz. Medeniyetlerinin emaresi olsa gerek, yıkanmazlarmış! Bebekken kiliseye getirildikleri zaman, kilisenin papazının onları yıkadığı vaftiz suyunun tesiri geçmesin diye yıkanmayı doğru görmezlermiş, zaman zaman bezle silinirlermiş.

Banyo yapmanın, yıkanmanın usulünü de bilmiyorlar. Lavaboların, küvetlerin tıkaçlı olmasının sebebi de bu. Lavaboya tıkaç taktıkları, şaldır şaldır suyu içine doldururlar. O doldurulmuş suyu yüzlerine sürerler tükürürler, sürerler tükürürler, ondan sonra temizlik yaptım sanırlar. Küveti doldururlar, suyun içine girerler, keselenirler yıkarlar, keselenirler yıkarlar, baba gider anne gelir, anne gider çocuk gelir, çocuk gider öteki çocuk gelir, güya yıkanıyorlar. Halbuki bu ikinci bir kirlenmek olur, o temiz insan kirlenmiş olur. Yıkanmanın usulünü eskiden hiç bilmezlermiş. Hatta Paris'in parfümlerinin meşhur olması da bundanmış. İnsan yıkanmadığı zaman teke gibi kokar, terleri leş gibi kokar. O teri bastırarak kadar güzel parfümler bulmak lazım ki sürsün, o pis koku duyulmasın.

“Yıkanmazlarmış.” diyorum. Tarihin içinde bir hadise olduğu için mişli geçmiş sigasıyla söylüyorum. Ancak Avrupalı seyyahların yazmış oldukları seyahatname kitaplarında gözlerimle gördüm ve okudum. Avrupalı seyyahlar bizim dedelerimizin temizliğinden hayretlere düşüyorlar. “Acaba bu Osmanlılar niye bu kadar çok yıkanır, bu adamlar deli mi? Bu kadar sık yıkanılır mı, hasta olunur.” diye bizim dedelerimizin temizliğe düşkünlüğünü, sık yıkanmasını yadırgıyorlar.

Evlerinde doğru düzgün banyoları, tuvaletleri yokmuş. Bu, asırlar boyu böyle devam etmiş. Ama zaman içerisinde bizden bazı şeyleri almışlar. Yıkanmayı da almışlar, aşı olmayı da almışlar, temizliği de öğrenmiş ve geliştirmişler. Hatta evlerinin içine düzeni kurmuş, şakır şakır akan suları evin içine getirmişler. Artık her gün banyo yapar duruma gelmişler. Şimdi her gün sabah akşam şakır şakır sıcak sulu banyo yapıyor, ondan sonra giyiniyorlar. Kendi dinlerinde yıkanmamak vardı. Yıkanmayı eskiden ayıplıyorlardı.

Kimden öğrendiler?

Bizden... Dedelerimizden gördüler, yavaş yavaş öğrendiler.

Elhamdülillah, dinimiz temizlik dinidir. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* hazretlerine ilk inen âyetlerde;

وَرِيَابِكَ فَطَهَّرْهُ

*Ve siyâbeke fetahhir.*⁸ “Elbiseni temiz, pâk eyle.” diye elbisenin bile temiz olmasını emrediyor. Dinimiz ilk zamandan itibaren, abdest almak suretiyle ellerin, ayakların, yüzün, ağzın, burnun, ensenin, boynun temiz olmasını, gusül suretiyle de vücudun temiz olmasını sağlamış. Araplar da yıkanmazken, Peygamber Efendimiz öğretmiş. Avrupalılar yıkanmazken, müslümanlardan öğrenmişler. İlmin, mantığın, aklın, fikrin, nezafetin, nezaketin, güzelliğin sembolü, kaynağı, menşei olan ve cihana ışık tutmuş bir dine sahibiz, elhamdülillah.

Hangi gün yıkanalım?

Hıristiyanlar pazar günü yıkanıyorlar çünkü pazar günü onların kiliseye gitme günüdür .Yıkanırklar, tertemiz elbiselerini giyerler, ailece el ele tutuşurlar kiliseye giderler. Sıralara otururlar, kilisenin korusu çalar, pa-

⁸ 74/Müddessir, 4.

paz konuşma yapar, onlar dinlerler. Bir haftalık ibadetlerini yaptılar, kalkıp eve gelirler. Onlarda da günlük ibadetler var ama çoğu yapmıyor.

Onlar pazar günü tatil yapıyor. Bizim tatil günümüz, bayram günümüz cuma günüdür. O zaman niye iş günüdür, okul günüdür?!!

Allahu Teâlâ hazretleri Kur'ân-ı Kerîm'de emrediyor ki;

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نُودِيَ لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ
الْجُمُعَةِ فَاسْعَوْا إِلَىٰ ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ

İzâ nûdiye li's-salâti min yevmi'l-cumu'ati fes'av ilâ zikrillâhi ve zeru'l-bey'.⁹
“Cuma günü namaza çağrıldığın zaman namaza koş, alışverişi bırak.” diyor. İnsan o vakitte alışveriş yapsa kazancı haramdır.

“Alışveriş yaptı; hırsızlık yapmadı, arsızlık etmedi.”

“Olsun.” Allahu Teâlâ hazretlerinin emrine aykırı olduğu için o vakitte haram oluyor. O ânı tatil etmesi gerekiyor. Cuma namazına erken gelmesinde sevap var. Cumadan evvel

⁹ 62/Cuma, 9.

Kehf sûresini okuması, çokça *salât u selâm* etmesi ve mümkünse Peygamber Efendimiz'in tavsiyesi olan haftada bir yıkanmayı cuma günü yapması lazım. Çünkü; "Bir insan cuma günü inanarak, sevabını Allah'tan bekleyerek yıkanırsa, gusül abdesti alırsa on günlük günahı bağışlanıyor, affına sebep oluyor." Yedi günlük, bir haftalık günahı, üç gün ziyadesiyle affolunuyor. Onun için cuma günü yıkanırsanız bir de ibadet sevabı kazanırsınız. Pazar günü yıkanırsanız haftada bir temizlenmiş olursunuz. Haftada biri geçirmemek şartıyla temizlenmek lazım.

O halde serbest meslek erbabı olanlar cuma gününde, o ibadet vakitlerinde ticaret yapmasınlar, başka işlerle meşgul olmasınlar. Gusül abdestini cuma gününe denk getirelim ki çifte sevap kazanalım. Cuma günü camiye, gusül abdesti alıp, temiz elbiseleri giyip, güzel kokular sürünüp gelmeliyiz. Böylelikle camidekiler de rahat eder. Hatta Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz hadîs-i şerîfte beylere, hanımlarına da gusül abdesti aldirmalarını tavsiye ediyor. Demek ki sadece erkekler camiye gelecekler diye yapılan bir

yıkanma değil, başka yönleri de olan bir tavsiye. Evde hanım da yıkanırorsa uygun olur.

Suudi Arabistan’da, hacca gitmiş olan kardeşlerimizden birisi anlatmıştı. Sabah namazı vakti olunca, evin hanımını gitmiş, beşik-
te mışıl mışıl uyuyan bebeğini uyandırmış. Bizim Türkiye’den giden hacılar;

“Ne yapıyorsun, bırak uyusun.” demişler.

c. Asa Taşımak Sünnettir

“Bu vakitte çocuğun uyuması uygun değil.” demiş. Küçük bebek ama seher vaktinde, sabah namazı vaktinde kalkmaya küçüken alışır, her zaman o vakitte kalkar; alışmazsa sabah vakti, işrak vakti, duhâ vakti geçer, öğleye doğru çapaklı gözlerle kalkar. Küçüklükten alıştırmak lazım.

“Bebeklerin terbiyesi anne karnında başlar.” diyorlar. Çocuk zekidir, şıp diye anlar. Ankara’da bir tanıdık anlatıyor; “Terliklerimi çıkarıp abdest almak için banyoya girdiğim zaman kedi geliyor terliğimi giymeye çalışıyor. Terliğin birini bir ayağına, ötekini öteki ayağına geçiriyor, böyle duruyor, çıktığım zaman bana terliği vermek istemiyor.” diyor. Kedinin de kendine göre bir zekası var,

küçücük bir hayvan, altı aylık bir kedi ama terliğin ayağa giyilecek bir şey olduğunu sahibinden görüyor, ona özeniyor, patilerine geçiriyor. Küçük bebek de şıp diye anlar. Hangi saatlerde kendisine yemek veriliyor, hangi saatlerde altı açılıyor, derhal anlar ve ona adapte olur.

İnsan her gün belli vakitte kalkmaya kendisini alıştıırırsa, ondan sonra geç bir vakitte yatsa bile sabah aynı vakitte birisi kendisini uyandırmış gibi zıp diye kalkar. Neden? İnsanın vücudunda programlanma gibi bir şey oluyor. Uykusu ağır da olsa, vücudu dinlenmemiş de olsa, yorgun da olsa alışırsa saat üçte kalkar. Ama o programı bozarsan, o üçte kalkma biter. Çocuğunu bebekken alıştıırırsan her zaman sabah namazına kalkmaya alışacak ve o mübarek vakitleri ibadetle taatle değerlendirecek, yapması gereken vazifeleri ihmal etmeyecek. Ama alışmayan kimseler zorlanıyor, kalkamıyor; sabah namazları kazaya kalıyor, günahlara giriliyor, kısmetleri kaçıyor. Nasibi erken kalkanlar alıyor.

Her işimizi İslâmî esaslara uyduralım. Günlük hayatımızın programını da, haftalık programımızı da İslâm'a göre yapalım. Hafta-

lık programımızda da bir gün iyice yıkanmak, keselenmek, temizlenmek, paklanmak olsun. Temizliğin çeşitli usullerine riayet edelim. Müslümanlığın önemli temellerinden birisi de temizliktir. Maddî temizlik, mânevî temizlik, kalp temizliği, elbise temizliği vesaire.

حَمْلُ الْعَصَا عَلَامَةُ الْمُؤْمِنِ وَسُنَّةُ الْأَنْبِيَاءِ .

*Hamlu'l-asâ alâmetü'l-mü'mini ve sünnetü'l-enbiyâ.*¹⁰

Deylemî *rahmetullâhi aleyh* kitabında bu hadîs-i şerîfi kaydetmiş. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* buyuruyor ki: “Âsâ taşımak, mü'minin alametidir ve peygamberlerin âdetidir.” Peygamberler âsâ taşırlardı, onun için mü'minler de bir âsâ edinmeli, taşımalı. Mü'minin alametidir. Demek ki genç de olsak, yaşlı da olsak bundan sonra bizim de bir âsâ edinmemiz gerekiyor.

Bu âsânın şekli düz olmalıdır. Baston dediğimiz şeyin ucu şemsiye sapı gibi kıvrıktır, Batı'dan gelmiştir. Bizim âsâ dediğimiz düz sopadır, öyle kıvrık bir tarafı yoktur.

¹⁰ Deylemî, *el-Firdevs*, II, 147, r. 2750; Münâvî, *Feyzu'l-Kadîr*, III, 397, r. 3761; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, I, 145, r. 709.

Onun için eskiler bu hadîs-i şerîfe dayanarak âsâ taşımaya itina etmişlerdir.

Hatta tarikat pîrlerinin âsâları vardır. Halifelerine icazet verirken hırka verirler, taç verirler, bir de âsâ verirler. Bize de büyükle-
rimizden *rahmetullâhi aleyh* Gümüşhaneli Hocamız'ın, ince uzun bir âsâsı intikal etmiş bulunuyor. Âsâmız olsun.

Musa *aleyhisselâm*'ın âsâsı, Kur'an-ı Kerîm'de geçiyor. وَمَا تِلْكَ بِيَمِينِكَ يَا مُوسَى Ve

mâ tilke bi-yemînike yâ Mûsâ. “Yâ Musa! O sağ elindeki şey nedir?” diye vahiy esnasında kendisine soruluyor. كَالهِيَ عَصَايُ Kâle hiye

âsâye. “Yâ Rabbi! O benim âsâmdır.” اَتَوَكُّوْا

Ete-vekkeü aleyhâ ve ehuşşu bihâ alâ ğanemî ve liye fîhâ meâribu uhrâ. “Ben buna dayanırım, yaslanırım, onunla koyunlarımı güderim. Daha başka birtakım faydalar da sağlar.” diyor.

قَالَ الْقَهَّاءُ يَا مُوسَى *Kâle elkihâ yâ Mûsâ.* ¹¹

Allahu Teâlâ Musa *aleyhisselâm*'a kendi ağzıyla kendi âsâsını ikrar ettiriyor, tarif ettiriyor. Nedir o? “Âsâ, ağaçtan kesilmiş bir odun parçası, uzun bir sopa parçası. Dayanmaya yarar, koyunları gütmeye yarar, daha başka bir takım faydaları da vardır. Bir düşman gelecek olsa ondan korunmak için veya köpekten sakınmak için bir çeşit silah gibi taşınır.”

الْقَهَّاءُ يَا مُوسَى *Elkihâ yâ Mûsâ.* “Onu yere

at bakalım.” Kur’ân-ı Kerîm, Musa *aleyhisselâm*'ın âsâsını yere atınca, onun canlı bir ejderhaya veya yılanı dönüştüğünü bildiriyor. Hatta sihirbazlar toplanıp Musa *aleyhisselâm* ile müsabakaya, karşılıklı yarışmaya geçtikleri zaman büyük sihirler yapmışlar, insanların gözlerini boyamışlar. Musa *aleyhisselâm* bir an korkmuş, kendisi sihir bilmez, oyun bilmez, Allah'ın peygamberi, vazifeli bir kulu. “Bu kadar da seyirci toplandı, halk davet edildi, bunların bu sihirleri karşısında ben bir şey yapamam. Halbuki ben Allah'ın hak pey-

¹¹ 20/Tâhâ, 17-19.

gamberiyim onlar sihirbaz, benim ise sihirle ilgili bir bilgim yok, ne olacak şimdi?” diye içinden bir korku, endişe geçmiş.

Allahu Teâla hazretleri âsâsını atmasını emrediyor. O âsâ ejderha gibi onların bütün o sihirlerini, o sihir adına yaptıkları şeylerin hepsini yalayıp yutmuş. İnsanlar hayretler içinde kalmışlar. Demek ki *âsâ-yı Mûsâ*, Musa *aleyhisselâm*'ın âsâsı, onun mucizelerinin tezahürü olmuş oluyor.

Demek ki bu âsâ dediğimiz şey, Kur'an-ı Kerîm'de Musa *aleyhisselâm* hadisesiyle birlikte geçiyor. Müsaitse, mümkünse bizim de bir âsâ edinmemiz sünnet-i seniyyeye, Efendimiz'in tavsiyesine uymak olacak. Askerî talebelere, ordu komutanlarından paşa olanlara, generallere, rütbeleri yanında bir de âsâ verilir. Bir unvan, bir rütbe alâmeti . Âsâsıyla gezer, belli şekilde belli boydadır. Ona yaslanır, ona dayanır, işaret eder vesaire.

Mü'minin mânevî paşalık rütbesi olduğundan Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz âsâlı dolaşmayı uygun görüyor. Böyle şeyleri duyduğumuz zaman, yapılması mümkün olanları hemen yapmalıyız. Tabi

bazı şeyler mecburiyet mânasını ifade etmez ama insan yapabilirse faydasını görür, sevabını alır.

حُوسِبَ رَجُلٌ مِمَّنْ كَانَ قَبْلَكُمْ فَلَمْ يُوْجَدْ لَهُ مِنَ
الْخَيْرِ شَيْءٌ إِلَّا أَنَّهُ كَانَ رَجُلًا مُوسِرًا وَكَانَ يُخَالِطُ
النَّاسَ وَكَانَ يَأْمُرُ غِلْمَانَهُ أَنْ يَتَجَاوَزُوا عَنِ
الْمُعْسِرِ فَقَالَ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ لِمَلَائِكَتِهِ نَحْنُ أَحَقُّ
بِذَلِكَ مِنْهُ تَجَاوَزُوا عَنْهُ

*Hûsibe racülün mimmen kâne kable-
küm fe-lem yûced lehû mine'l-hayri şey'ün
illâ ennehû kâne racülen mûsira ve kâne
yuhâlitu'n-nâse ve kâne ye'mûru ğilmânehû
en yetecâvezû 'ani'l-mu'siri fe-kalallâhu
azze ve celle li-melâiketihî nahnü ehakku bi
zâlike minhü tecâvezû 'anhü.*¹²

¹² Müslim, “Müsâkât”, r. 30; Tirmizî, “Buyû”, 67, r. 1307; Ahmed b. Hanbel, IV, 120, r. 17083; Buharî, “el-Edebül-Müfred”, s. 83, r. 293; Beyhakî, *es-Sünenü'l-kübrâ*, V, 583, r. 10972; İbn Hibbân, *Sahîh*, XI, 427, r. 5047; Münâvî, *Feyzu'l-Kadîr*, III, 398, r. 3763.

d. Alacaklının müsamaha göstermesi

Buhârî *rahmetullâhi aleyh*'in kitabında rivayet ettiği bir hadîs i şerîf. Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* hazretleri buyurmuş ki: *Hûsibe racülün mimmen kâne kable-küm.* “Sizden önceki ümmetlerden bir adam hesaba çekildi.” *Felem yûced lehû mine'l-hayri şey'ün.* “Adamda hayır hasenât olarak bir şey bulunmadı.” Hesaba çekildi, doğru düzgün bir hayrı hasenâtı bulunmadı, *illâ*, “şu kadar var ki” *ennehû kâne racülen musira*, “Hesaba çekilen bu şahıs varlıklı, zengin bir kimse idi.” *Ve kâne yuhâlitu'n-nâs*, “İnsanlarla ilgilenir, ülfet eder, ahbablık ederdi.” İnsanlardan uzaklaşmış, kendisini kenara çekmiş, yanına yanaşılmaz, konağının kapısı açılmaz, kimsenin yüzünü görmediği, burnu büyük bir kimse değil de; insanların arasına giren, onlarla ülfet eden, *muhâlâta* eden, münasebetlerde bulunan, sokulgan, sempatik bir kimse imiş. *Ve kâne ye'müru gılmânehû en yetecâveze ani'l- mûsiri*, “Ve adamlarına, kölelerine, tahsildarlarına, kâtiplerine sıkışık durumda olan borçluların borçlarını affetmelerini emredermiş.” İnsanlara borç verirmiş. Alışverişte mal verir, borç verir. Alacak ama

çalıştırdığı adamlara, “Adamın durumunun pek müsait olmadığını sezerseniz, hakikaten fakir, muhtaç olduğunu anlarsanız borcunu tahsil etmek için ısrarla istemeyin.” tarzında tavsiyede bulunurmuş.

Yaptığı bu af ve müsamaha için Allahu Teâlâ hazretleri meleklerine buyurmuş ki; “Biz sıkışık durumda olanları affetmek konusunda ondan daha liyakatlıyız. Sıkışık durumda olanın durumuna göz yummak, ona anlayış göstermek, onu affetmek bize daha çok yararlıdır. Siz de bu adamın günahlarından geçiverin, affedin.” demiş, diye Peygamber Efendimiz bildiriyor.

Bir insan hakkını sonuna kadar almak istediği zaman, çeşitli problemler çıkar. Müslüman biraz yuvarlak hesap yapmayı bilecek, köşeli sivri olmayacak. Ufak tefek şeyleri affedecek, sıkışık durumda olanı bağışlayacak. Adamın evine haciz memurlarını gönderip eşyalarını aldırarak yerine sadakan, zekâtın, hayrın olsun. Biraz affetmek uygun oluyor.

Bu devirde umumiyetle hacze verirler, kötü şeyler olur. Bir keresinde ben de böyle sokaktan haciz memurlarının baskın yaptığı

evi gördüm: Kadıncağız bir eşyaya sarılıyor; yalvarıyor, ağlıyor, gözyaşı döküyor; “Aman o babamdan, anamdan hediyedir, ne olur satma!” diyor. Onu bırakıyor ötekisine sarılıyor. Bir feci manzara oluyor. Hakikaten muhtaçsa biraz hoşgörölü, affedici, müsamahalı olmak iyidir. Bu hadîs i şerîf; alacaklı olan insan; “Peki affettim, hadi bağışladım.” derse sevabının çok olduğunu gösteriyor.

Bu zâtın da huyu öyleymiş, adamlarına; “Bana borcu olan insanları çok sıkıştırmayın.” dermiş. Hakikaten muhtaç durumda olanları hoş görürmüş. Fakat zamanımızda insanların ahlâkı bozuldu, muhtaç olmadığı halde borcunu vermiyor, bu büyük günahdır. Ödemeye gücü olduğu halde kasten borcunu vermeyen insan kimi aldattığını sanıyor? Allahu Teâlâ hazretleri onun durumunu biliyor, cezalandırır, hırsız gibi, gâsıp gibi muamele görür. Allah indinde çok kötü durumlara düşer. Borçlu, borcunu ödeyecek. Ama hakikaten muhtaçsa, çırpınıyor da ödeyemiyorsa, alacaklı da borçluya yumuşak davranacak.

Avukat kardeşlerimizden, evlatlarımızdan bazıları anlattılar: “İcra senetlerinin tahsili meselesi oluyor, eskiden senetlerin tahsi-

linde, vaktinde ödenmediği zaman vade farkını koymuyorduk, adam parası olduğu halde senedi ödemiordu.” diyor. Parası var, “Nasıl olsa vade farkı yok.” diye borcu ödemeyi geciktiriyor; nisan’a, mayıs’a, haziran’a, temmuz’a, bir dahaki seneye, hâlâ vermiyor.” Kanunda o madde var diye, biz onu işletiyoruz, “’Şu kadar faizi ile tahsil edilecektir.’ diye kayıt düşünce tam vaktinde hemen parasını getiriyor.” diyor. Bu zamanda insanların huyları, ticarî ahlâk bozuldu. Faizli sistemin gereği olarak, biraz zaman geçtiği zaman paranın değeri düştüğünden, vadeyi uzatmak borçlunun keyfine uygun düşüyor. Takvâyâ uygun değil ama borçlunun keyfine, kurnazlığına, şeytanlığına uygun düşüyor. Borcunu mümkün olduğu kadar uzun zamanda ödemek istiyor. Üç milyon lirayı üç sene sonra öderse bir milyon lira ödemiş gibi oluyor. Hemen ödese üç milyon ödeyecek. “Nemelazım; ben biraz üstüne yatayım, kulağımı tıkayayım.” diyor, alacaklının iniltisini, feryadını duymuyor.

Yanımda fazla para olduğu zaman bir iki kimseye borç verdim, hâlâ alacağım. Bekle ki alırsın, vermiyor adam. Bir, iki, üç söy-

le, beş söyle hâlâ vermiyor. Bir kere borç verdim: Cuma günü kapıma geldi, “Çok ihtiyacım var, şu kadar miktar para verir misin? Talebem olduğu için dayanamadım, para varken de yok demek olmuyor. “Pazartesi günü vereceğim.” dedi. Meğer çıkmaz ayın pazartesisiymiş, hâlâ verecek. Beş sene mi geçti, on sene mi geçti bilmiyorum. Kabahat bende ki hangi pazartesi diye sormadım, o para hâlâ gelecek. Artık ben unuttum onu, ne diyeyim.

Adam ondan sonra ne maaşlar aldı, ne paralar aldı kimbilir. Yüzüme bakar güler, ben de onun yüzüne bakarım ağlarım. Huy bozuldu. Allahu Teâlâ hazretleri alacaklıya da, borçluya da insaf versin. Neredeyse artık adam muhtaç olduğundan değil, bir başka sebepten borçlanıyor diyeceğiz. Ama Allah zalimi bilir, insanın gönlünden geçeni bilir, niyetini bilir. Niyetine göre cezayı verir. Hayrını görmez. Galiba en iyisi mecbur kalmadıkça borç almamak ve vermemek.

Aslında Allah rızası için borç vermek, dinimizde *karzı hasen* diye güzel bir bahistir, vermek lazım. Ama verdin mi gözden çıkartıp vermek daha iyi, çünkü bu devirde geri gelmesi çok zor. Gelmeyeceğini göze alarak

vermekten gayri çare yok. Çünkü kötü niyetli borçlular karzı hasen müessesesini darbelemiş, yıkmışlar. Kimse kimseye Allah rızası için borç vermeye cesaret edemiyor.

Doktor arkadaşlarımdan birisi benden borç istedi. “Olur vereyim ama altın olarak vereyim, altın olarak alayım.” O zaman vazgeçti. “Sana beş tane altın vereceğim, sen de bana beş tane altın geri vereceksin.” dedim, kabul etmedi. İlk önce bir itiraz etti, sonra hak verdi. Bin lira ile hali hazırda şu kadar ekmek alınıyor. Bir sene sonra bu bin rakamı gene paranın üstünde bin rakamı olarak duruyor ama artık o kadar ekmek alınamıyor. Çünkü zam oluyor, bir senede yüzde elli zam geliyor. Mala, ekmeğe biraz az gelir, ölçülü gelir ama başka şeylere periyodik olarak muntazaman zam gelir. Bir otomobil firması, ayda bir otomatik olarak fiyatlara zam yapıyormuş. Radyo ile televizyon öyle, daha başka nesnelere öyle. Geçen sefer şu paraya aldığı şeyi, bu sefer yine o paraya al bakalım, mümkün değil.

İstanbul’da bizim profesör arkadaşlardan birisi var, o anlatıyor: Beyazıt’ta eski bir tanıdığı gördüm, elime sarıldı, merhabalaş-

tık, konuştuk. “Ben vaktiyle senden bir elli lira borç almıştım, aradan seneler geçti ama o zamandan beri ödeyemedim, şimdi şu borcumu ödeyeyim, içime dert oldu.” dedi, ben de; “Öyle yağma yok, gidip bakacağız, o elli lirayı sana verdiğim zaman altın kaç paraydı ona göre hesaplayacağız, borcunu öyle ödeyeceksin.” dedim.

Şimdiki elli lira o eski elli liranın gölgesinin gölgesi, tavşanın suyunun suyunun suyu. O on sene önceki elli lirayla şimdiki elli lira aynı mı? Üstündeki rakam aynı ama değeri aynı değil. O kağıt parçası aynı ama iş görme kabiliyeti, kıymeti azaldı. Beynelmilel ticarette de bu oyunlar, para oyunları çok oluyor. Adam doların fiyatını düşürüyor, düşürüyor, bir oyun düşünüyor. Amerika bütün dünyayı sömürüyor; o para düştüğü zaman kendi parasını topluyor, bir başka oyunla o doları yükseltiyor yükseltiyor, o zaman kendisi pahalı olarak satıyor. Alırken kazanıyor, satarken kazanıyor. Para oyunuyla, borsa oyunuyla bütün dünyayı haraca kesiyor. Adamın parası var ya; ordusu da var, teknolojisi de var, birçok ülkeyi de kendine bağımlı hale getirmiş, dünyanın canına okuyor.

e. Hav-ı Kevser'de Buluşmak

Onun için müslümanların bu kâr zarar hesaplarını, borç, alış veriş gibi meseleleri bilmesi, muasır, çağdaş şeytanların bu konular üzerinde oynadıkları oyunları sezip ona göre tedbir alması gerekir. Müslüman diyarında salyangoz satılmaz, yapmamaları lazım. Bizim burada kendi ahlâkımıza göre yaşamamız gerekiyor. Birbirimize muamelemizde bu tarzda olmamız gerekiyor. Bizde ise ancak ekonomi bilen insanlar tedbir alıyor, alabilirse, o da zor. Bankalar tedbir alıyor, büyük müesseseler tedbir alıyor. Bizim zavallı vatandaş tedbir alamadığı için, parası cebinden buharlaşıp gidiyor, uçup gidiyor. Parası sessiz sedasız bir yere değerini kaybediyor. Nereye gittiğini ekonomistler bilir, iktisatçılar bilir. Amerika mı alır, hazine mi alır? Keşke hazine alsa. Ama başkaları alıyorsa yazık oluyor.

İslâm'da alışverişin ana ölçüsü hakkaniyettir, adalettir. Kendisi zarara uğramamak, karşı tarafı da zarara uğratmamaktır. Kaidesi; ne sen aldan ne aldat. Kendin de aldanmayacaksın, aldanırsan aptal yerine konulmuş oluyorsun. Ne de karşı tarafı aldatacaksın. Ticarî münasebetlerimizde öyle olalım.

حَوْضِي مَسِيرَةٌ شَهْرٍ وَزَوَايَاهُ سَوَاءٌ وَمَاؤُهُ أَبْيَضٌ مِنْ
اللَّبَنِ وَرِيحُهُ أَطْيَبُ مِنَ الْمِسْكِ وَكِيْزَانُهُ كَنْجُومِ
السَّمَاءِ مَنْ شَرِبَ مِنْهَا فَلَا يَظْمَأُ أَبَدًا

*Havdî mesîretü şehrîni ve zavâyâhu sevâun ve mâühü ebyadu mine'l-leben ve rîhuhû atyabu mine'l-misk ve kîzânuhû kenücûmis semâi men şeribe minhâ felâ yazmau ebedâ.*¹³

Buhârî ve Müslim rahmetullâhi aleyhimâ rivayet etmişler, Peygamber sallallahu aleyhi ve sellem kendi havz-ı kevserini tarif buyurmuş. Diyor ki; “Benim havz-ı kevserim, kevser havzım”, *mesîretü şehrîni* “bir aylık yoldur.” Bir aylık gidişle gidilebilecek bir kenara sahiptir. *Ve zavâyâhu sevâun*, “eni boyu eşittir”, ince uzun dere gibi değil, eni de, boyu da geniştir, bir aylık mesafedir. *Ve mâühü ebyadu mine'l-leben*, “Suyu süttten daha aktır, beyazdır.”, *ve rîhuhû atyabu mine'l-misk* “Ve kokusu misk kokusundan daha

¹³ Buhârî, “Rikâk”, 53, r. 6579; Müslim, “Fadâil”, r. 27; İbn Hıbbân, *Sahîh*, XIV, 364, r. 6452; Taberânî, *el-Mu'cemü'l-kebîr*, XI, 125, r. 11249; Begavî, *Şerhu's-sünne*, XV, 168, r. 4340; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, XIV, 423, r. 39144.

hoştur.” Misk kokusundan daha güzel kokulu, sütten daha beyaz. *Ve kizanuhu kenicumus* “Semâ kupaları, bardakları da pırıl pırıl, ışıl ışıl, yıldız gibi ışıldayıp parıldaması bakımından, gökyüzündeki yıldızlar gibidir.” *Men şeribe minhâ felâ yazmahu ebadâ*, “Nasip olur da kim ondan bir su içerse, bir daha ebediyen susuzluk çekmez.” öyle mübarek bir sudur ki ağzınıza layık. Allahu Teâlâ hazretleri cümlenize, cümlemize o sütten ak, miskten güzel kokulu, havzı kevserden doya doya içmeyi nasip eylesin.

Oraya mü’minler gidecek, mü’minler içecek. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*’in bazı hadîs-i şerîflerinde bildiriliyor ki; “Bazı kimseler uzaktan gelirken, ‘benim mmetimden filanca’ diye, karşılamak üzere ben kendilerine kucak açacağım. Fakat melekler veya zebânîler, vazifeliler onları yoldan dndrecekler. Ben onlara diyeceğim ki; “Ey vazifeliler! Onu niye yoldan dndrdnz, o benim ashabımdan, mmetimden bildiğim bir kimseydi, bırakın gelsin.” Yâ Reslallah! O senden sonra neler yaptı bir bilsen.” diyecek.

Allahu Teâlâ hazretleri bizi havz-ı kevsere giderken yoldan döndürülenlerden etmesin. Havz-ı kevsere gidenlerden, onu doya doya içenlerden olmayı Rabbimiz nasip eylesin. Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* hazretlerine yapmış olduğumuz bağlılığın, beyatın, ahdin gereğine uymayı nasip eylesin. Efendimiz'in sünneti seniyesini tam olarak ihya etmeyi, bid'atlerden tam olarak uzak durmayı nasip eylesin. Resûlullah Efendimiz'i rüyamızda görmeyi, âhirette sohbetine ermeyi nasip eylesin.

İnsan rüyada da görür, rüyaya benzemeyen bir hal ile de görebilir. Evliyâullahtan bazı kimseler; “Resûlullah Efendimiz gözüm-den bir an kaybolursa, kendimi müslüman saymam.” demişler. Demek ki Resûlullah Efendimiz'i her zaman görüyor, devamlı bir müşahede halinde. Bazı büyükler böyle. Bu, kitaplarda yazıyor ama “aslında böyle bir şey olur mu, olmaz mı” diyecek olursanız, bir şey anlatayım.

Ankara'da trafik kazası geçirmiş arkadaşımızı, evinde ziyarete gitmiştik, hadise onun başından geçmişti. Arkadaşımız on gün yoğun bakımda kalmış. Beyninde kanama ol-

muş, ölüm teğet geçmiş, yaklaşmış gitmiş. O kadar ızdırap duyuyormuş ki sanki beynine tırmık batırıyorlar. Aklına şöyle dua etmek gelmiş; “Yâ Rabbi! Hocamız Mehmed Zahid Kotku hürmetine, Yahyalı kasabasından Hasan Efendi hocamız hürmetine bana şifa ver...”

“Uyumuyordum da, uyku ile uyanıklık arasında bir halde idim, Mehmed Zahid hocamız ve Hasan Efendi geldi, birisi sağıma birisi soluma geçtiler.” diyor. Mehmed Zahid hocamız elini başına koymuş, o esnada başına bir sıcaklık yayılmış, yayılmış ve ağrısı geçmiş. On gündür geçmeyen ağrı geçmiş. Bu kardeşimiz sağ, Ankara’da yaşıyor.

Bir de İstanbul’da yaşayan, cam ticareti ile meşgul şimdi vefat etmiş olan bir kardeşimiz vardı. Lütfullah Bey, Allah rahmet eylesin, Kayserili bir kimse idi. -İlk bahsettiğim kişi Adanalı, o anlatmıştı.- Bir gün; “Akşam yemeği yedik, sofradan kalktım, sofanın kapısını açtım, karşımda Hocamız. Karanlıkta o bana bakıyor, ben ona bakıyorum, sırtımdan aşağı soğuk bir ter boşandı, yavaş yavaş, yavaş yavaş karanlıkta gözümün önünden yok oldu ama ilk önce göz göze bakıştık kaldık.” diyor.

Bu dünyanın bir takım bilmediğimiz halleri var. Mâneviyâtın, ruhtar âleminin bilmediğimiz bir takım halleri var. Bunu Batı da kabul ediyor. Biz böyle tesbih çekerek, Allah'ın emirlerini tutarak, Peygamber Efendimiz'in sünnetini yerine getirerek bazı dereceler elde edip olgunlaşmış müslümanları biliyoruz. Batı'da da bu başka metotlarla uygulanıyor.

Onlardan bir tanesi hipnotizma denilen bir hadise. Mesela hipnotize ediyor, hipnoz yapıyor, "Bundan sonra hiç acı duymayacaksın, sana emrediyorum acıları duyma." diyor. Ondan sonra diş doktoru uyuşturucu iğne yapmadan dişini çekiyor veya tedavisini yapıyor, hiç bir şey duymuyor. Bu bilinen bir şey, gördüğümüz bir şey.

Hipnoz ile uyutuyor birini, "Adını hatırlamayacaksın." diye tembih ediyor, direktif veriyor; hakikaten de adını hatırlayamıyor. Senin adın ne? Duruyor, düşünüyor, söyleyemiyor. Bir başkasına; "Sayıları dördü beşi atlayarak sayacaksın." diyor. Ben gördüm, gözümün önünde çocuğu uyuttu, çocuk uyudu. "Sayıları say bakalım evladım." diyor; "Bir, iki, üç, altı, yedi, sekiz, dokuz, on."

diye sayıyor. Dört, beş ne oldu? Hipnotize eden; “Bunu hatırlamayacaksın.” dediği için hatırlamıyor. Mantık ve akıl ile izahı ayrı bir mesele. Bir izahı da muhakkak olabilir ama bizim şimdiye kadar öğrendiğimiz bilgilere uymuyor. Hayatta, bildiğimiz şeylere uymayan işler olabiliyor, bunları bilirsiniz.

Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz’in sünneti seniyesine sarılırsak, Allahu Teâlâ hazretlerinin yolunda yürürsek dünya ve âhiretin hayırlarına ereriz.

الْحِجَامَةُ تَنْفَعُ مِنْ كُلِّ دَاءٍ إِلَّا فَاخْتَجِمُوا.

*el-Hicâmetü tenfe’u min külli dâin elâ fahtecimû.*¹⁴

Deylemi *rahmetullâhi aleyh* rivayet etmiş. Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* kan aldırmayı tavsiye ediyor. “Kan aldırarak, hacamat yapmak hastalıklara iyi gelir, onun için kan aldırınız.” Kan aldırarak veya hacamat belli mevsimlerde, belli zamanlarda yapılan bir işlem. O vakitler gözetilerek yapılır-

¹⁴ Deylemî, *el-Firdevs*, II, 155, r. 2782; Münâvî, *Feyzu’l-kadîr*, III, 405, r. 3786; Ali el-Muttakî, *Kenzu’l-ummâl*, X, 10, r. 28111.

sa insanda bir rahatlanma oluyor. Ayrıca kan üreten uzuvları da yeniden faaliyete geçiriyor, bir tazelenme bir gelişme oluyor. Haccamat yaptırmak Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem*'in tıbbî tavsiyelerindendir. Bugünkü şekillerinden birisi de kan vermek suretiyle biraz kan akıtmak. O da aynı faydayı sağlayacak gibi görünüyor. Bu hadîs-i şerîf, arada böyle yaparsa insanın sıhhat kazanacağını işaret etmiş oluyor.

الْحُجَّاجُ وَالْعُمَّارُ وَفَدُ اللَّهِ يُعْطِيهِمْ مَا سَأَلُوا
وَيَسْتَجِيبُ لَهُمْ مَا دَعَوْا وَيُخْلِفُ عَلَيْهِمْ مَا أَنْفَقُوا
الدِّرْهَمَ أَلْفَ أَلْفٍ.

*El-huccâcu ve'l-ummâru vefdullâhi
yu'tîhim mâ seelû ve yestecîbu lehum mâ
de'av ve yuhlifu 'aleyhim mâ enfekû eddir-
heme elfe elfin.*¹⁵

Hadîs-i şerîfi Beyhakî *rahmetullahi aleyh* rivâyet etmiş. Peygamber *sallallâhu aleyhi ve sellem* buyurdu ki: “Hacılar ve um-

¹⁵ Beyhakî, *Şu'abu'l-îmân*, VI, 17-18, r. 3810; Münâvî, *Feyzu'l-Kadîr*, III, 405, r. 3790; Ali el-Muttakî, *Kenzu'l-ummâl*, V, 9, r. 11816.

reciler Allah'ın misafirleridir, elçisidir.” Allah'ın davetine gelen heyetler, gruplar demektir. Elçi değil de *veft*/grup halinde gelen insanlara denir. Heyetlerdir, misafirlerdir. Allah *yü'tîhim mâ sealu*, “Onlara istediklerini ihsan eder, verir.” *Ve yestecîbü lehüm mâ deav*, “Dualarını kabul eder, dua ettikleri şeyi bahşeder.” *Ve yuhlifu aleyhim mâ enfeku*, “Sarf ettiklerinin yerine, keselerine yine zenginlik verir.” *Eddirheme elfe elfin*, “Bir dirhem yerine bin kere bin verir.” Bir milyon bir dirheme, bir milyon fazlası, bire bir milyon veriyor.

Haccetmek nedir?

Farzdır. Allahu Teâlâ hazretleri zengin ve sıhhatli, şartlarına sahip müslümanlara, belli vazifeleri yaparak, belli şekillere bürünerek, Kâbe-i Müşerrefe'sini, beytullâhını, mübarek beldelerini ziyaret etmeyi emretmiş. Bu, zengin olanlara, sıhhatli olanlara borç. Sıhhî durumu elvermeyen kimseler vekil gönderebilirler. Belli zamanda, Zilhicce'nin sekizinde, dokuzunda, onunda, hac zamanında yapılıncaya, bu ziyaretin adına hac deniliyor. Bu mevsimin dışında oralara gidip ziyaret etmek gene sevaptır, ona da umre deniliyor.

Haccın dışındaki ziyaretlere umre deniliyor. İki de sevaplı, ikisini de durumu müsait olan müslümanların yapmaya çalışması lazım.

Elhamdülillah, Türkiye’de hac ve umre sevgisi var, yapmaya çalışıyorlar. Sevabı nasılmış? Allahu Teâlâ hazretleri dileklerini verirmiş, dualarını kabul edermiş, masraflarını bire bir milyon olarak tekrar kendilerine nasip edermiş. Bir harcadıysa bir milyon mislini tekrar kendilerine ihsan edermiş, maddî mânevî mükâfatlara erdirirmiş. Bu arada bizim memleketimiz için geçerli olan bir şeyi söyleyeceğim. Bu hadîs-i şerîfi canlı bir meseleye bağlayacağım.

Üniversitede doçentlik tezimi yaparken, tezimle ilgili araştırmalar yapmak üzere Hacı Bektaş kasabasına gittim. Kayseri yolundan yirmi kilometre içeri giriliyor, Mucur’u geçtikten sonra bir kasaba. Bizim bu civarda Alevî vatandaşlarımız var. Camisine gittik, altı kişi namaz kıldık. Seneler önce gittim, kasaba büyük on bin nüfuslu, belki şimdi daha fazladır. Büyükçe, mâmur, güzel bir kasaba. Hacı Bektâş-ı Velî’nin dergâhı var, bir külliye halinde camisi, kütüphane var. Geniş, yüksek duvarlarla çevrilmiş binalar var, türbeler var.

Alevî vatandaşlar da, başkaları da oraya akın akın ziyarete gidiyorlar.

Ben de kütüphanesini tetkik etmek üzere gittim. Tekkenin içinde cami var, camisinde beş vakit ezan okunuyor, namaz kılınıyor. Kasabada iki tane cami var; bir aşağı mahallede bir de bu dergâhta. Biz burada altı kişi namaz kılıyorduk; bir imam, bir müezzin iki, bir bendeniz üç, bir ofis müdürü dört, bir savcı beş, bir hakim altı. Yerli ahaliden başka kimse yok. Bunların hepsi dışarıdan gelme. Hoca tayinle oraya gelmiş, yabancı. Müezzin tayinle gelmiş, yabancı. Toprak Mahsulleri Ofisi müdürü oraya tayinle gelmiş bir kimse, yabancı. Hakim ve savcı, onlar da mesleği dolayısıyla oraya gelmiş iki yabancı, kimse yerli halktan değil.

Hacı Bektâş-ı Velî de, Allah'ın emri yok mu? Hz. Ali Efendimiz namaz kılmamış mı?

Bir kusur, büyük bir kabahat, ne büyük eksiklik! Bu durum bizim memleketin bir yarası. Bu kardeşlerimize Allah'ın emirlerini duyurup öğretmemiz lazım. Öğrenmemişler, tatbik etmiyorlar, namaza gelmiyorlar. Gittiğime pişman oldum. Bakkallara gittim, bakkallarda da küpler var. Çocuk elinde kapla

geliyor; “Bana kırmızı şarap ver.” Kırmızı şarap veriyor. “Beyaz şarap ver.” Beyaz şarap veriyor.

İmam Efendi beni aldı, Hacı Bektâş-ı Velî'nin türbesine götürdü. Çile çekmiş, erbain çıkarmış, ibadet etmiş diye... Bir mağaraya götürdü, adı Hıra mağarası. Allah Allah! Benim bildiğim Hıra mağarası Mekke'de. Bunun adı da Hıra mağarası. Şu caminin yarısı kadar, duvarla çevrili bir çeşme başı gösterdi. Birkaç tane kavak ağacı var, yeşillik bir yer. Bunun adı ne? “Zemzem pınarı.” Allah Allah! Meydanlıkta öbek öbek taşlar var. Bu taşlar niye böyle öbek öbek toplanmış? Şeytan taşlamak için. Sübhanallah! Şeytan taşlama hacda olur, Mina'da olur. Zemzem, Kâbe-i Müşerrefe'nin yakınında, Beytullah'ın içinde. Hıra mağarası Mekke-i Mükerrreme'de bulunuyor. Mekke-i Mükerrreme ile orası arasında bir rekabet var herhalde veya kıyaslama var. Hayret! “Bunlar niye böyle hocam?” dedim. “Alevî kardeşlerimiz burada hacı olmaya gelirler.” dedi. Hacı Bektâş-ı Velî'yi ziyaret edecekler, orada zemzem pınarındaki lıkır lıkır su içecekler, oradaki taşları nereye savu-

racaklarsa savuracaklar, oldu sana hacı. Yani hacı oldu sanıyor. Olur mu? Olmaz mı?

Bizim fakülteden, profesör kardeşlerden, felsefe profesörü zeki, bilgili, görgülü, Bağdat'ta bulunmuş, Arapça'yı da iyi bilen bir kimse Hacı Bektâş-ı Velî'yi anma toplantılarından birine katılmış. Ona sormuşlar;

“Sayın hocam, buraya gelen ziyaretçilerin hacı olduğu söyleniliyor, ne dersiniz?” demişler. Hacı Bektâş-ı Velî'yi anma töreninde davetliler var, bakanlar valiler var.

Arkadaşımız felsefeci, mantıkçı bir kimse. Dürüst bir insan. Demiş ki;

“Değil Hacı Bektaş kasabası, Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* Efendimiz'in şehrine gitse, ziyaret etse, gene hacı olmaz.”

Hacı Bektaş i Veli Peygamber Efendimiz'in evladından, sülale i tâhireden, diyorlar. Değil o, kendisi, Peygamber Efendimiz'in türbesini ziyarete gitse yine hacı olmaz. Değil Medine-i Münevvere'yi ziyaret etmek, insan Mekke-i Mükerrreme'ye bile Zilhicce'den başka bir ayda gitse yine hacı olmaz. Mekke'ye bile gitse her zaman hacı olunmuyor. “Zilhicce'de gidecek, ihrama girerek gidecek, Arafat'ta bulunacak, ondan sonra ifâda tavafını

yapacak, farzlarını vaciplerini yerine getirecek, öyle hacı olacak. Bu asılsız bir şeydir.”

Oradakiler bu kez;

“Hocam, biz bunu hep böyle biliyoruz, böyle diyenlerden bizi kurtarın.”

“Bunun aslı yoktur, bu bir yanılmadır, böyle şey olmaz.” diye o arkadaşımız güzelce izah etmiş, hac ve umrenin ne demek olduğundan bahsetmiş.

Evliyâullahtan herhangi bir kimsenin türbesini ziyaret etmekle hacı olunmaz. Hatta Peygamber Efendimiz’in türbesini ziyaret etmekle bile hacı olunmaz. Hatta Kâbe başka bir mevsimde bile ziyaret edilse hacı olunmaz. Hacı olmanın şartı kitaplarda yazılmıştır.

“Filanca adam vazife başında çalışırken şehit oldu.” Bir insan öyle hemen pattadak şehit olmaz. Bir kere mü’min olmayanın şehitliği olmaz. Adam mü’min miydi, kafir miydi? Kafirse şehit olmaz. Sonra şehit olmak için şartlar var. İlgili kitaplarda yazar, hemen böyle ucuz bedava tabirleri yerleştiriyorlar. Olmaz!

Türbe ziyaret etti, hacı oldu. Horoz kesti, kurban kesti. Horozdan kurban olmaz.

Peki tavuk keseyim ya da hindi, biraz daha büyük. Kırk kilo gelse bile olmuyor. “Filanca türbede kesiyorlar.” Olmaz. Ona *bid’at* derler Allahu Teâlâ hazretleri bizleri dinimize tam bağlanan, ibadetlerini tam yapan kimse-lerden eylesin. İkinci bir nokta var: Asırlar boyu bu yanlış fikirlere sahip insanlar bizim yanımızda nasıl böyle bilinçsiz kalabilmiş, niye biz dinimizi tam öğretememiştik? Bu da bizim kusurumuz. Çalışacağız, çabalayacağız, konuşacağız, doğrusunu anlatacağız.

Geçtiğimiz günlerde gerçekleşen hadi- selerden benim zihnimde beliren bir tek şey oldu. Çok güleç yüzlü, çok tatlı dilli, çok na- sihat ehli olmamız lazım. Emr-i maruf nehy-i münker ehli olmamız lazım. Böyle aktif ol- mazlarsa müslümanlar azınlıkta kalacaklar, Müslümanlık bu memleketten yavaş yavaş gidecek. Köyleri, kasabaları ziyaret eden kar- deşlerimiz oralarda Müslümanlığın biraz daha zayıfladığını söylemişlerdi. Böyle görmüşler. Müstehcen neşriyatın, filmlerin, gazetelerin ve muzır neşriyatın da tesiri ile Müslümanlık kalkıyor. Millet dînini, örfünü, âdetini, güzel huyunu, inancını kaybediyor.

Din namına, dinin aslından, esasından, özünden olmayan günah, kusur ve hatalar işlemeye saplanmış bulunuyor. Onun için durma zamanı değildir, çalışma zamanıdır. Gayret göstermeliyiz, dinimizi öğrenmeliyiz, tatlı dilli güleç yüzlü bir müslüman olmalıyız. Bir doktorun hastasına gösterdiği şefkat ile yakınlık duygusu içinde çevremize İslâm'ı öğretmeye gayret etmeliyiz. Öğretilir.

Teknik üniversitedeki profesör kardeşlerimizden, ağabeylerimizden aksakallı, matematik profesörü çok sevimli bir dostumuz var, Cidde'de bulundu. Mâşûkiye'nin bir köyüne, İslâm'ı anlatmaya gelmişler. Matematik profesörü, İslâm'ı anlatmanın bir borç olduğunun şuuruna ermiş bir kasabaya, bir köye İslâm'ı anlatmaya geliyor, hoşuma gitti.

Oranın muhtarı da engel çıkartmış, köyün ahalisini toplamamış. Bir profesör gelmiş, daha ne istiyorsun? Matematik profesörü. Teknik üniversitede profesörlük, hocalık yapmış bir kimse. Muhtar izin vermemiş, onlar da üzölmüşler. Üzgün, mahzun giderlerken göçebe vatandaşlar ile karşılaşmışlar, selamlaşmışlar. Biraz üzüntülü olduklarından onların başındaki ağaları sebebini sormuş.

“Biz burada bir konuşmaya geldik ama anlayış görmedik.” Denilince;

“Burada bize konuşun.” demiş.

Onlar da o göçebelere İslam’ı bir güzel anlatmışlar:

“Allah’ın emri şudur, farzı budur, Kur’an, Peygamber budur, din iman budur.” Karşı taraftakiler hümgür ağlamışlar, gözyaşı dökmüşler, “Yine gelin.” demişler, namaza başlamışlar. Çalışmak lazım. Allah cümlemize böyle şuur, böyle gayret, böyle çalışma nasip eylesin.

Prof. Dr. Mahmud Es'ad COŞAN
14 Rebîü'l-Âhir 1408 / 05.12.1987
Özelif Camii/ Ankara

[Bütün HADİS DERSLERİ'ne PDF olarak ulaşmak için tıklayınız.](#)

